

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2024-05-29

Ärendenummer
NV-00616-24

Östersunds tingsrätt, mark- och
miljödomstolen
mmd.ostersund@dom.se

**Yttrande i mål M 4107-23, angående ansökan om ändring av villkor
avseende utsläpp av klorat till vatten vid Vallvik Bruk AB:s verksamhet i
Söderhamns kommun.**

Med anledning av mark- och miljödomstolens föreläggande, aktbilaga 22, anför Naturvårdsverket följande.

Naturvårdsverket har tagit del av aktbilaga 19 – 21.

1. Inställning och yrkanden

Naturvårdsverket bestrid att grund för ändring av villkoret för klorat enligt bolagets yrkande föreligger.

För det fall domstolen skulle finna att grund ändock föreligger, yrkar Naturvårdsverket i andra hand att begränsningsvärdet för klorat anges till 0,30 kg per ton producerad ECF-massa som årsmedelvärde, i tredje hand 0,20 ton/dygn vid tillverkning av ECF-massa som årsmedelvärde.

2. Grunder

En ansökan om villkorsändring ska enligt praxis bedömas restriktivt och bevisbördan för att förutsättningarna för en ändring föreligger åligger verksamhetsutövaren enligt 2 kap 1 § miljöbalken. Naturvårdsverket anser att bolaget inte har visat att grund för ändring föreligger genom att villkoret är strängare än nödvändigt eller att en ändring är påkallad av omständigheter som inte gick att förutse när villkoret meddelades (24 kap 13 § 2p. miljöbalken).

I det fall domstolen ändock skulle finna att en ändring är möjlig, anser Naturvårdsverket att den utsläppsnivå som bolaget yrkat är för hög. En högre höjning av begränsningsvärdet än 0,05 ton/dygn, det vill säga till 0,20 ton/dygn, är inte motiverat. Naturvårdsverket anser därför att en ny villkorsnivå inte bör överskrida 0,20 ton/dygn. Naturvårdsverket anser dock att villkor för klorat i första hand bör föreskrivas som produktionsrelaterat begränsningsvärde. Detta eftersom villkor som föreskriver en tillåten mängd per tidsenhet alltid utgår ifrån full produktion, även om så sällan är fallet. I aktuell situation bedöms detta än

mer viktigt då utsläppen av klorat är knutet till produktionen av ECF-massa och kan pågå flera dygn efter att denna produktion upphört. Med nuvarande villkorsutformning är det oklart hur utsläppen dygnen efter produktionen upphört regleras. Enligt Naturvårdsverkets bedömning motsvarar ett begränsningsvärde om 0,20 ton/dygn vid produktion av ECF-massa ett produktionsrelaterat begränsningsvärde om 0,3 kg per producerat ton ECF-massa. I det fall domstolen finner att ett produktionsrelaterat villkor inte ska föreskrivas, har Naturvårdsverket i tredje hand yrkat att nuvarande nivå inte höjs till mer än 0,20 ton/dygn.

3. Utveckling av talan

3.1. Ändringen påkallas inte av förhållanden som inte gick att förutse

Bolaget har i ansökan om villkorsändring anfört att gällande villkor för klorat uteslutande är baserat på bolagets eget villkorsförslag och att detta villkorsförslag byggde på ett antagande om att planerade åtgärder för att reducera COD, bland annat genom uppsamling av tvättfiltrat i blekeriet, skulle ge en betydande (och avgörande) reduktion av utsläppen av klorat (aktbil. 1, sid 3-4).

Som påtalades i Naturvårdsverkets tidigare yttrande har felaktiga beräkningar och antaganden i utredningar som ligger till grund för en tillståndsprövning i praxis ansetts falla tillbaka på verksamhetsutövaren i enlighet med 2 kap. 1 § miljöbalken (MÖD 2014:42). Enligt Naturvårdsverkets uppfattning innebär detta att felaktiga antaganden om vad en åtgärd ska ge för reduktion, oaktat att åtgärden genomförs efter att domen med aktuellt villkor meddelats, inte utgör en sådan omständighet som inte gick att förutse vid prövningen. Detta i synnerhet inte som nu när flertalet av åtgärderna förefaller vara sådana som bolaget utrett och planerat för inom ramen för provotiden. Att åtgärderna efter genomförandet visat sig ge sämre effekt och bli väsentligt dyrare (aktbil 1, sid 3-4) bör således vara ett sådant felaktigt antagande som faller tillbaka på verksamhetsutövaren.

3.2. Villkoret är inte strängare än nödvändigt

Bolaget har i aktbilaga 22 redogjort för det totala årsutsläppet av klorat tillsammans med typiska händelser som kan hänföras till olika kategorier av utsläppsorsaker. Den ensamt största utsläppskategorin enligt bolagets redovisning är ”inaktiverad biorening” vilken uppstår till följd av omläggningar mellan ECF- och UKP-massa. Det till synes enklaste sättet att minska detta utsläpp är att minska antalet omläggningar. Som Naturvårdsverket uppfattar det påverkas antalet omläggningar av flera parametrar såsom marknadsläge, lagerkapaciteter, transporter etcetera. Dock kvarstår det faktum att betydande utsläppsminskningar av klorat kan åstadkommas genom att minska antalet omläggningar. Naturvårdsverket bedömer att denna åtgärd som rimlig och något som bolaget råder över.

Vidare uppges att en betydande minskning kommer att nås genom de åtgärder som genomförts under Q1 2023 för att minska bräddningar och därutöver att processtörningar i blekeriet, tillsammans med utsläpp vid uppstart efter revisionsstopp, medför bräddningar som leder till direkta utsläpp av klorat. Här bedömer Naturvårdsverket att det sannolikt finns ytterligare reduktionspotential genom uppsamling av bräddningar och omledning till biologisk rening.

Sammanfattningsvis bedömer Naturvårdsverket att det finns rimliga åtgärder för bolaget att vidta, och att dessa tillsammans med de som genomförts under Q1

2023 bör medföra att nuvarande villkorsnivå kan innehållas. Det är i vart fall enligt Naturvårdsverkets bedömning inte visat att villkoret är uppenbart orimligt.

3.3. Naturvårdsverkets andra- och tredjehandsyrkande

Som anförs ovan bedömer Naturvårdsverket att bolaget, med de åtgärder som genomförts med återföring av filtrat under Q1 2023, bör kunna klara nuvarande villkorsnivå på 0,15 ton klorat per dygn. Om domstolen finner att grund för ändring av villkoret föreligger och att bolaget behöver ytterligare marginal jämfört med nuvarande begränsningsvärde anser Naturvårdsverkets att ett högre begränsningsvärde än 0,30 kg klorat per ton producerad ECF massa, alternativt 0,20 ton klorat per dygn vid produktion av ECF-massa som årsmedelvärde, inte är motiverat. De utsläppsminskningar som åtgärderna under Q1 2023 bör ha gett innebär därtill en ytterligare marginal till de yrkade villkorsnivåerna. Vidare bedömer Naturvårdsverket som angetts ovan att fortsatt arbete med återföring av filtratströmmar, tillsammans med ett minskat antal omläggningar mellan ECF- och UKP-massa, kan öka marginalen än mer. Nivåerna bedöms därmed ha skälig marginal.

Klorat är ett kraftigt oxidationsmedel och klassificerat som giftigt för vattenlevande organismer. Redan vid relativt låga koncentrationer är klorat giftigt för brunalger som spiral- och blåstång. Blåstång och övriga makroalger i tångbältet utgör viktiga skydd och födosöksplatser för fiskyngel och fiskföda. Ägg och larver är mer känsliga för toxiska ämnen än vuxna individer. Det är därför miljömässigt motiverat att så långt som möjligt och rimligt begränsa kloratutsläppen.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschef Lisa Johansson efter föredragning av teknisk handläggare Maria Lundgren.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit miljöjurist Karin Bäckström och teknisk handläggare Olof Åkesson.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför nammunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Lisa Johansson

Maria Lundgren

Kopia till:
(Endast externa kopior på den utgående skrivelsen)